

УДК 339.92(477.82):061.261 *Єврорегіон Буг*

**ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В МЕЖАХ ЄВРОРЕГІОНУ
«БУГ» ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО
КОМПЛЕКСУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Мазурець Р.Р.

*Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, Україна
E-mail: mazuretsroman@ukr.net*

Проаналізовано шляхи реалізації транскордонного співробітництва Волинської області в межах Єврорегіону «Буг» та роль такої співпраці у функціонуванні територіально-рекреаційного комплексу Волині. Наведено основні проблеми на шляху розвитку транскордонної співпраці в рамках Єврорегіону «Буг» та шляхи їх вирішення.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, єврорегіон, територіально-рекреаційний комплекс.

ВСТУП

Дедалі більшого значення для забезпечення сталого розвитку господарства Волинської області набуває функціонування територіально-рекреаційного комплексу (ТРК), особливо з урахуванням прикордонного розташування регіону. Тому транскордонне співробітництво перетворюється на один із найвагоміших чинників подальшого розвитку ТРК. Конкретними способами реалізації такої співпраці в межах Волинського суспільно-територіального комплексу є реалізація міждержавних угод на рівні області загалом, а також міжнародних угод про співробітництво і партнерство, укладених окремими адміністративними одиницями Волинської області, спільні міжнародні проекти, безпосередні контакти посадових осіб. Проте, на нашу думку, найефективнішою така співпраця здійснюється в рамках транскордонного об'єднання «Єврорегіон Буг».

Питанням транскордонного співробітництва, утворення й розвитку ТРК та дослідженню проблем утворення та функціонування єврорегіонів були присвячені праці ряду науковців. Зокрема Клімчук Б.П., Луцишин П.В., Луцишин Н.П., Федонюк С.В. у своєму науковому доробку дають змістовну характеристику поняття «єврорегіон», досліджують закономірності його функціонування й специфіку розвитку. Окремим проблемам, які характерні Єврорегіону «Буг» присвятили свої наукові роботи Коцан Р.І., Пікулик О.Б., Гарагонич В.В. та інші. Теоретичне обґрунтування транскордонного співробітництва найбільш повно висвітлене в працях Мікули Н.А. Закономірності та проблеми утворення й функціонування ТРК вивчали Ртинський М.Й., Філоненко І.М, Чернова Г.В. та багато інших. Але транскордонне співробітництво як чинник функціонування ТРК в межах певного єврорегіону досліджене все ж недостатньо.

Метою даної роботи є характеристика транскордонного співробітництва в межах Єврорегіону «Буг» як чинника розвитку територіально-рекреаційного комплексу Волинської області. Поставлена мета передбачає вирішення низки завдань, а саме: дати коротку характеристику поняття «єврорегіон»; здійснити аналіз найбільш ефективних методів реалізації транскордонного співробітництва в

рамках Єврорегіону «Буг» та зазначити їх вплив на функціонування ТРК Волинської області; окреслити коло проблем, які характерні для здійснення транскордонної співпраці в межах Єврорегіону «Буг» та вказати можливі шляхи їх вирішення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Під поняттям «єврорегіон» прийнято розуміти певне просторове формування, до складу якого входять частини щонайменше двох держав, яке має за мету спільно й узгоджено стимулювати соціально-економічний розвиток своїх територій. Єврорегіон не становить нового наднаціонального чи наддержавного утворення, а є структурою, створеною для сприяння міжрегіональному співробітництву серед її членів [1, с. 54]. Транскордонне об'єднання «Єврорегіон Буг» діє від 29 вересня 1995 року. Нині його членами є: Волинська область, Люблінське воєводство Республіки Польща, Брестська область Республіки Білорусь, Жовківський і Сокальський райони Львівської області. Площа – 82 тис. км², населення – 5,3 млн чоловік. У 1996 році Єврорегіон «Буг» став членом Асоціації європейських прикордонних регіонів, а в 2003 році був нагороджений відзнакою «Вітрила Папенбургу» за значні досягнення у розвитку транскордонного співробітництва. Для вирішення спільних завдань Єврорегіону «Буг» створено 7 робочих груп, одна з них – група освіти, охорони здоров'я, культури, спорту, туризму і молоді, завдання якої – координувати діяльність у відповідних сферах.

В рамках Єврорегіону «Буг» було започатковано реалізацію низки проєктів, метою яких передбачено покращення функціонування туристично-рекреаційної сфери Волині. Прикладом проєкту, який безпосередньо стосується перспектив удосконалення діяльності ТРК Волинської області, може бути спільний проєкт «Розвиток агротуризму в Єврорегіоні «Буг», фінансово частково підтриманий програмою PHARE і реалізований польською стороною (з урахуванням досвіду Люблінської спілки агротуристичних товариств) у партнерстві з громадським об'єднанням «Волинські перспективи». Завдяки цьому волиняни не тільки мали змогу ознайомитися з практикою організації агротуризму у Люблінському воєводстві, а й розмістити інформацію про агросадиби Волині на веб-сторінці польського партнера, що безумовно сприяло збільшенню кількості рекреантів і туристів з-за кордону [2, с. 415–416]. Досить високими темпами розвивається сільський зелений туризм і у Брестській області Республіки Білорусь, де створено громадську раду з розвитку агроекотуризму, основними завданнями якої є популяризація й координація цього виду діяльності, сприяння його розвитку [3, с. 244]. Тому в перспективі можлива організація міжнародних агротуристичних турів, створення дво- й тристоронніх зон сільського туризму тощо.

Найважливішими проєктами, реалізованими на сьогоднішній день в рамках Єврорегіону «Буг», які опосередковано (через покращення екологічної ситуації та стану інфраструктури загалом і придорожньої зокрема) сприяють розвитку територіально-рекреаційного комплексу Волині, оскільки забезпечують створення

рекреантам більш комфортних умов і підвищують імідж області як у державі, так і за її межами, стали:

- проект «Реконструкція та розширення МАПШ «Ягодин» (перша черга) на українсько-польському кордоні». Цими проектами в рамках Європейського Союзу із прикордонного співробітництва «TACIS» у 2001 році започатковано облаштування транспортного коридору Балтійське море – Чорне море;

- запровадження практики спільного митного і прикордонного контролю на прикордонному переході «Устилуг–Зосін»;

- відкриття нових пунктів пропуску через українсько-польський кордон («Адамчуки–Збереже», «Кречів–Крилув»);

- реконструкція та розширення об'єктів митного й кордонного контролю через українсько-білоруський кордон на міжнародних пунктах пропуску «Доманово–Мокрани», «Дольськ–Мохро», «Пулемець–Томашівка»;

- розбудова місцевих пунктів пропуску «Гута–Отчин», «Горки–Опадище».

- проект «Сприяння політиці постійного розвитку та захисту навколишнього середовища в контексті транскордонного співробітництва між Україною та Польщею» (розробка узгодженої політики регіонального захисту довкілля, вироблення плану спільних дій для здійснення контролю за екологічним станом басейну річки Західний Буг, покращення якості питної води, що поставляється споживачам, створення карти навколишнього середовища, заснування обсерваторії навколишнього середовища);

- проект «Сприяння регіональному розвитку (RSBI)» в рамках програми TACIS;

- програма добросусідства «Польща – Білорусь – Україна» Interreg IIIA/TACIS CBC (індикативний бюджет фінансування з боку TACIS 8 млн євро на весь період для України та Білорусі; загальний бюджет польської сторони 50,42 млн євро, з них 37,82 млн євро – кошти Європейського фонду регіонального розвитку (EFRR), 12,6 млн євро – національний внесок [4, с. 369], одним із пріоритетних напрямків якої є підвищення конкурентоспроможності прикордонних регіонів шляхом модернізації та розбудови транскордонної інфраструктури з метою покращення доступності регіону, розвиток спільної транскордонної системи охорони природного середовища та інфраструктури супроводу бізнесу і туризму. З метою вирішення стратегічних завдань на території Єврорегіону «Буг» буде налагоджено: організацію заходів транскордонного характеру (ярмарків, концертів, фестивалів, семінарів, зустрічей митців, спортивних заходів); спільні дії в справі охорони навколишнього природного середовища; співпрацю громадських організацій; розвиток партнерства в обміні досвідом та інформацією (публікації в ЗМІ, спільні промоакції, використання електронних ресурсів, популяризація й підтримка регіональних традицій тощо); створення бюро туризму, туристичних агенцій і інших організацій рекреаційного спрямування.

Реалізація подібних проектів є дуже важливою з огляду на те, що на засіданні Підкомітету з питань енергетики, співробітництва в цивільному ядерному секторі, охорони навколишнього середовища й транспорту, телекомунікацій, науки і технологій, освіти й навчання Комітету з питань співробітництва України та ЄС

прийнято рішення про розвиток співробітництва України та ЄС у транспортній сфері у таких напрямках: розвиток міжнародних транспортних коридорів; облаштування прикордонних пунктів пропуску; реалізація інвестиційних проєктів щодо розвитку транспортної інфраструктури України; активізація співробітництва України та ЄС у розвитку мультимодальних перевезень і зменшення шкідливого впливу транспорту на навколишнє середовище [5, с. 168–169].

Здійснюючи реалізацію названих проєктів в рамках Єврорегіону «Буг», розширюючи та поглиблюючи діяльність вищезазначеного єврорегіону, представники органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій та бізнесових структур Волинської області були активними учасниками різноманітних заходів наукового, інформаційного, економічного характеру:

- Міжнародної конференції, проведеної в рамках реалізації проєкту «Розвиток співпраці Волині і Люблінщини», на якій представлено програму прикордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна» Європейського інструменту сусідства і партнерства на 2007–2013 роки. До цієї програми опрацьовано проблемні питання розвитку області, в т. ч. у сфері культури, туризму та рекреації, вирішенню яких сприятиме її реалізація. Серед проєктних пропозицій від Волинської області, поданих для участі в першому конкурсі в рамках цієї програми, є як такі, що безпосередньо стосуються рекреації та туризму, так і ті, реалізація котрих сприятиме інтенсифікації діяльності ТРК опосередковано. До перших належать проєкти «Створення міждержавного інформаційного комплексу в сфері транскордонного екологічного туризму в Єврорегіоні «Буг», «Система туристичної інформації прикордонних міст – Луцька (Україна), Бреста (Білорусь) і Любліна (Польща)», «Туризм без кордонів – промоція туристичних центрів Єврорегіону «Буг», до других – «Захід–Агро–Шанс. Підвищення рівня конкурентоздатності транскордонних територій шляхом створення умов для розвитку підприємництва в сільській місцевості», адже одним із його напрямків має стати сприяння інтенсифікації «зеленого туризму» в області.

- XII Міжнародної багатогалузевої виставки-ярмарку «Брест. Співдружність-2010». Метою участі делегації від Волинської області було забезпечення практичного виконання Угоди між Волинською обласною державною адміністрацією України та Брестським обласним виконавчим комітетом Республіки Білорусь про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво, одним із напрямків якого є співпраця у сфері рекреації і туризму. На виставці-ярмарку було також представлено природно-ресурсний потенціал Волині, що стимулюватиме збільшення потоку туристів і рекреантів, відповідно – й інтенсифікацію функціонування ТРК;

- Міжнародної виставки-ярмарку туризму, спорту і рекреації «Люблінський екополіс – моє захоплення»;

- XVI Міжнародної ярмарки «Туристичні регіони на стику культур-2010»;

- конференції «Транскордонні торги знань – роль третинного сектору господарства і суспільства на прикордонному ринку праці», організованої в рамках підтримки транскордонних ініціатив у Єврорегіоні «Буг». Однією з проблем, що розглядалася в ході її роботи, були питання охорони та раціонального використання

об'єктів культурної й історичної спадщини. Їх реалізація дозволить безпосередньо покращити ресурсну базу функціонування Волинського ТРК.

Набутий Волинською областю досвід свідчить, що транскордонне співробітництво в різних сферах, в т. ч. рекреації та туризму, стримується, оскільки існує ряд перешкод, а саме: нестача фінансових ресурсів, необхідних для практичного виконання прийнятих програм і проектів, відсутність механізму співфінансування проектів в рамках Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007–2010 роки, реалізація яких можлива із залученням фондів Європейського Союзу, недостатній рівень розвитку кордонної та прикордонної інфраструктури, невисокий рівень залучення територіальних громад низового рівня до участі у транскордонному співробітництві, в т. ч. у розробці й впровадженні конкретних проектів, брак досвіду розробки конкретних проектів транскордонного характеру, їх лобіювання у відповідних структурах Європейського Союзу з метою одержання коштів в рамках міжнародних програм, відсутність сучасної інфраструктури для здійснення та координації міжнародної співпраці між місцевими органами виконавчої влади, громадськими організаціями та бізнесом.

З метою розвитку та подальшої інтенсифікації різних напрямів транскордонного співробітництва, в т. ч. у сфері рекреації та туризму, необхідно забезпечити підвищення конкурентоспроможності області шляхом модернізації та розвитку транскордонної інфраструктури, постійне зростання якості довкілля, розвиток туристично-рекреаційного сектору, підтримку ініціатив місцевих громад, у т. ч. спрямованих на розширення й покращення функціонування територіально-рекреаційного комплексу області.

Список літератури

1. Єврорегіон «Буг»: зовнішньоекономічна діяльність Волинського суспільно-територіального комплексу / Б. П. Клімчук, П. В. Луцишин, Н. П. Луцишин, С. В. Федонюк; за ред. Б. П. Клімчука, П. В. Луцишина. – Луцьк: Ред.-вид. відділ ВДУ ім. Лесі Українки, 1998. – 298с.
2. Коцан Р. І. Розвиток агротуризму в єврорегіоні «Буг»: фінансування, досвід та перспективи / Р. І. Коцан // Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво: тези доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф. студ., аспірантів і молодих науковців, Луцьк, 17–18 трав. 2007р. / за ред. В. Й. Лажніка і С. В. Федонюка. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – С. 414–416.
3. Артёмченко С. В. Трансграничное взаимодействие в туристской сфере как фактор устойчивого развития приграничных территорий / С. В. Артёмченко, И. Л. Фёдорова // Проблемы развития прикордонных территорий та їх участі в інтеграційних процесах: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 15–16 жовтня 2009 року) / за ред. В. Й. Лажніка і С. В. Федонюка. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. – С. 242–245.
4. Супруненко Л. А. Транскордонне співробітництво в рамках Європейського інструменту сусідства та партнерства / Л. А. Супруненко // Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво: тези доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф. студ., аспірантів і молодих науковців, Луцьк, 17–18 трав. 2007р. / за ред. В. Й. Лажніка і С. В. Федонюка. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – С. 368–370.
5. Пікулик О. Б. Співробітництво України та ЄС у транспортній сфері / О. Б. Пікулик // Європейська та євроатлантична інтеграція і транскордонне співробітництво: тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. студ., асп. і молодих науковців, Луцьк, 15–16 трав. 2008 р.: у 2-х т. / за ред. В. Й. Лажніка і С. В. Федонюка. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. націон. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – Т. 1. – С. 166–169.

Mazurets R.R. Cross-border cooperation within the bounds of Euroregion «Buh» as an evolutionfactor of the Volyn Region territorial and recreational complex / R.R. Mazurets // Scientific Notes of Taurida National V.I. Vernadsky University. – Series:

Procurement routs of the cross-border cooperation in Volyn region within the framework of the Euro-region “Buh” and importance of such cooperation in running of the territorial and recreational complex of the Volyn region are examined here. Fundamental problems on the cross-border cooperation development within the framework of the Euro region “Buh” and ways of their solution are given too.

Keywords: cross-border cooperation, euro-region, territorial and recreational complex.

Мазурец Р.Р. Трансграничное сотрудничество в пределах Еврорегиона «Буг» как фактор развития территориально-рекреационного комплекса Волынской области / Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского. Серия "

Проанализированы пути реализации трансграничного сотрудничества Волынской области в пределах Еврорегиона «Буг» и значение этого сотрудничества в функционировании территориально-рекреационного комплекса Волыни. Приведены основные проблемы на пути развития трансграничного сотрудничества в рамках Еврорегиона «Буг» и пути их решения.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, еврорегион, территориально-рекреационный комплекс.